

INUK

**Kalaaleq nukittoq
En sej grønlander**

11-nik ukioqarluni kræfteqalerpoq, anigorluguli
Fik konstateret kræft som 11-årig, men vandt over sygdommen

Lene & Jensinguaq:

Tænk altid positivt.
Pitsaasumik eqqarsarit

Ivalo & Aila:

**Inuusuttorpassuit imminnut
naammagineq ajorput**

Mange unge kan ikke lide sig selv

ALUU

INUUSUTTUARAALLUNI INUUNEQ NUANNERSOQ

tassaasinnaavoq: kammalaatit ilagalugit nuannisaatigiiinneq, atuarfimmil angusarissaarneq, angajoqqaanut attaveqarluarneq, inequgi-samit isinnguaartinneq, ussernartukujunnik misileraaneq, nammineq kisimi piumasamik inoorjuorneq, puisimik perngarneq, asannileqqaarneq ila ila allarpassuillu.

Kisianni inuusuttuaqqat ilaannu inuuneq oqitsuinnaaneq ajorpoq. Amerlasuut misigisarpaat inuuneq oqimaatsoq, nuanninngitsoq.

Artornartut tikiukkaangata inuuneq nuanniitsoq qaangeruminaatsutut misinnartarpoq.

Kisianni tamatigit, nammineq qanoq iliuuseqaraanni, inuuneq nuanniitsoq qaangerneqarsinnaasarpog. Ajornartorsiutit imaaliillaanaq peerunneq ajorput, ilaannilu inuunermut akuuenerat akueriinnartariaqartarpoq.

Immaqalu qaangiiniarnermi piffissaq sivosooq artornartorlu atorneraqqartariaqassaaq.

Ilaannilu allatut ajornartarpoq qaangiiniarnermi ikiorteqarnissaq. Naak inuusuttuaraalluni nammineq sunik tamanik iliuuseqarusunnartaraluartoq, ikiortissarsiorneq ikiorneqarnerlu kannungaratillu peqqusiileqinangillat, aamma takussutissaanngilaq sanngitsuunermut.

Ersiutaaginnarput inuunermik erliginninnermik.

Silatoorsuit ilaat oqarnikuuvoq: "Nuanniititut kingunerisarpaat nuannersut".

Taamaammatt neriunaraluaqaaq nuanniillulis-sagaluaruut taamatut eqqarsartarnissat.

Nuanniillioereaaniami nuannersunillu misigisaraanni soorlu nuannersoq taanna SULI nuannernerusutut misinnartarpoq!

ET GODT LIV FOR TEENAGERE

kan være: at have det sjovt med vennerne, at opnå gode karakterer i skolen, at have et godt forhold til forældrene, at én man godt kan lide kigger på én, at afprøve fristelser, at leve efter egne regler, at fange sin første sæl, at være forelsket og meget, meget mere.

Men desværre er livet ikke kun sjov og ballade for alle unge. Mange lever et hårdt og trist liv. Når livet bliver hårdt, er det svært at forestille sig, at man overhovedet kan komme over problemerne. Men uanset hvad, er der, hvis man altså selv gør noget ved det, vej ud af det hårde og triste liv.

Problemer løser sig ikke af sig selv, og nogle gange må man acceptere at de er der. Og til tider er man nødsaget til at bruge meget hårdt og lang tid til at ordne problemerne. Og en gang imellem er det nødvendigt at bede om hjælp. Selvom man som ung helst vil ordne problemerne selv, er det at bede om hjælp ikke pinligt, ej heller et tegn på at man er svag. Det er bare tegn på, at man værner om sit liv.

En meget klog person har engang sagt: "Efter ulykkelighederne kommer lykkeligheden". Derfor håber vi, at I unge tænker efter det ordspog, når I får det skidt. Det er nemlig sådan, at det gode virker endnu mere godt, når man oplever det, mens man har det skidt!

Aminnguaq Dahl Petrussen

Ilanngutassiuisut ♦ korrespondenter:

Aminnguaq D. Petrussen✉: aminnguaq@ti.gl
Simigaq Broberg✉: simigaq@ti.gl
Arnaaraq Kristiansen✉: arnaaraq_k85@hotmail.com

Akisussaasoq ♦ ansvarshavende:

Bodil Karlshøj Poulsen☎: 34 66 74

Aaqqissuisut redaktion:

Nukaaraq Eugenien, Laila Vivian Petersen
& Káte Hansen
Toornaq Consulting☎: 31 15 31
Sofie Jessen, PAARISA☎: 34 66 75

Imai - Indhold

3 Pitsaasunik eqqarsarit
Tænk altid positivt

6 Kalaaleq nukittoog
En sej grønlander

10 Inuuneq nuannersoq suua?
Hvad er et godt liv?

12 Niviarsiaaraq 17-inik ukiulik
meeraalluni atornerlunneqarsimasog
Pige på 17 år misbrugt som barn

16 Inuuneq nuannersoq pillugu
oqaloqatigiiinneq
Dialog om et godt liv

20 Aallarlusi misigisassarsioritsi
Rejs ud og oplev verden

23 Meeqqanik atornerluisartut
mianersorfikkitt
Pas på pædofile

24 AIDS fakta

Inuusuttunut atuagassiaq INUK saqqummersinneqartarpoq PAARISA-mit, Peqqissutsimut Pisortaqarfik.

Ungdomsmagasinet INUK udgives af PAARISA, Direktoratet for Sundhed.

Atuagassiaq ukiumut marloriarluni saqqummersinneqartarpoq.

Magasinet udgives 2 gange årligt.

Atuagassiap imai tigulaariffiqineqarsinnaapput sumit tiguneqarnerat erseqqissumik nalunaarlugu. *Magasinet indhold kan citeres med tydelig kildeangivelse.*

Kontakt INUK attaveqarfigisinnavaat:

✉: inuk@gh.gl ☎: 34 66 75 ☎: 32 55 05
✉: "INUK", PAARISA, Box 1160, 3900 Nuuk.

Iloqqaasoq ilusiliisorlu ♦ layout og tilrettelægning:
Tegnstuen TITA, Karen Nørgaard

Naqinneqarfia ♦ tryk: . . . Nørhaven A/S, Viborg
Amerlassusai ♦ oplag:7.000
ISSN: 1603-0737

Pisartagaqarneq ♦ abonnement:
Kalaallit Nunaanni / Grønland 75 kr.
Nunani Avannarlerni / Norden 95 kr.

Lene Broberg, USA-mi
AFS-ertoq aamma
Jensinnguaq Jerimiassen
efterskolertoq:

PITSAASUNIK EQQARSARIT

Lene Broberg aamma Jensinnguaq Jerimiassen Qeqertarsuarmeer-
sut inuusuttuupput isumalluartsut. Paasisimavaat pitsaanerpa-
soq ajornartorsiutit pillugit allanik oqaloqateqartaraanni. Taamaa-
silluni ajornartorsiutit annertusivallaarnissaat aqqikkuminaallinis-
saallu pinngitsoorneqarsinnaavoq. Ilinniagaaqarumaarnissartillu
aamma takorloorpaat.

- Arlaannik ajornartorsiuteqaraanni pitsaasunik taartuinnaangitsu-
nik eqqarsarnissaq pisariaqarpoq, qanorluunniit ajornartigigaluar-
pat qanorluunniillu neriuutaarutsigigaluarutta nuannersunik qaama-
sunillu eqqarsarnissaq pisariaqarpoq. Taamaasiunngikkaannimi
ajornartorsiut anniaalluunniit annertusigaluttuinnassaaq, Lene Bro-
berg isummersorpoq.

- Kammalaatinut tatigisanulluunniit oqaluttuarnissaq pisariaqartar-
poq. Soorlu angajoqqaat, arnaatitaarneq angutaatitaarnerluunniit
pillugit nuanniillioraanni nuannaaraanniluunniit oqaloqateqarneq
assut iluaqutaasarpog, Jensinnguaq oqarpoq.

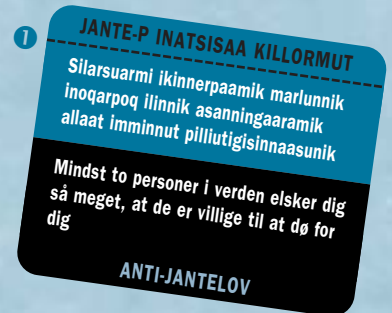
Inuunermi pingaarutillit

- Nuannarisunik pitsaasunillu saammisassaqaarnissaq pigaaruteqar-
poq, soorlumi aamma sammisassaaleqilluni ajortunut qaninnerunar-
tartoq. Soorlu uanga ataatagaluni ilaatigut pinaluttarpugut angalaar-
lulalu. Taamatut sammisassaqaartarluni assut pitsaasarpog, inuu-
nermi nuannersunngortarmat, Jensinnguaq oqarpoq.

Lene-p angajuni ukiunik quligiluanik angajulleq assut ikorfartuutigi-
sarpaa. Arlaannik nuanninngitsumik nalaataqaraangami ammalluni
saaffigisarpaa. Ilaatigulli aamma nuanniillioraangami kisimiilluni
nunamut angalaartarpoq imaluunniit nipilersuutininik eqqissisimasu-
nik tusarnaartarluni. (Qupp. 4-imi nangippog)

Jensinnguaq

(Qupp. 3-imit nangitaaq)

- Inuusuttoqatikka siunnersorsinnaavakka ajornartorsiutitik pillugit tatigisaminnut oqaluttuartaqqullugit. Ajornartorsiutit ammalluni oqaluuserinngikkaanni ajorsartuinnartarput. Oqaluuserigaannilu ilorfaallannartarpoq, angajulliimmi amerlasuutigut misilittagaqarput, Lene isummorsorpoq.

Lene aamma isumaqarpoq inuuneq ingerlalluassapat ilaqutariit toqqissisimasut pisariaqartut. Lene-p tamanna misilittagaqarfigaa, angajoqqaanilumi aasakkut angalaartarput allatigullu ikioqatigiittarlutillu sammisaqatigiittarlutik.

Siunissaq

- Siunissap nuannersuunissaa soorunami kissaatigaa-ra aammalu nunatta nammineerulernissaa oqartussaanerulernissaalu kissaatigaara, inuiattut nukittuujugutta pitsaanerummat, Lene siunissaq pillugu isummorsorpoq.

Lene maannakkut USA-mi AFS-erpoq. Tuluttut pikkorissarniarpoq nunalu misigisassarsiorfiginiarlugu. Ukioq ataaseq USA-meereeruni Aasianni ilinniarnertuunngorniarfimmi ilinnialernissani pilersaarutigaa, maannakkulli nalugallarpaa kingorna sutut ilinniarnaarnarluni.

Jensinnguup timmisartortartunngornissaa pilergisarsimagaluarppaa, isinili ajoquteqarmata aammalu tuluttut pisinnaasani killeqarmata allamut saattariaqarami mekanikerinngorniarneq imaluunniit qarasaasialerisalernissaa soqutigisinnaanerarpai. Neriupporlu siunissami nuannarisaminik suliffeqalissalluni aammalu nammineq ilaqutartaarumaarluni.

Lene Broberg,
udvekslingsstudent i USA og
Jensinnguag Jerimiassen,
efterskoleelev: →

Lene
↙

Jensinnguaq arnaatinilu →
Jensinnguaq med kæresten

TÆNK ALTID POSITIVT

Lene Broberg og Jensinnguaq Jerimiassen fra Qeqertarsuaq er unge positive mennesker, der har fundet ud af, at det er bedst at snakke med andre om sine problemer. På den måde kan man undgå at problemerne vokser sig store og svære at løse. Og de har også ønsker om at uddanne sig.

-Lige meget hvilke slags problemer man har, er det godt at tænke positivt. Selv hvis det er et stort problem og alting virker meningsløst, er det bedst at tænke positivt, selv om det kan være svært. Hvis man ikke gør det, så bliver problemet større og større, siger Lene Broberg

-Det er meget vigtigt at fortælle venner og andre, som man stoler på, om ens tanker. Problemerne kan handle om forældre, kærester eller når man er ked af det, for det hjælper meget, når man har fortalt det til andre, mener Jensinnguaq.

Vigtige ting i livet

-Det er meget vigtigt at lave noget, man kan lide og som er sundt, og det er ligesom om, at man er tættere på at lave noget kriminelt, når man ikke har noget at lave. Jeg sejler og går på jagt, når det er muligt med min far. Det er vidunderligt for det er godt for livet på mange måder, fortæller Jensinnguaq.

Lene har en storesøster, som er ni år ældre og som hun får en del støtte fra. Når Lene har oplevet noget kedeligt eller dårligt, så hen-

vender hun sig til sin storesøster. Men engang imellem går hun også tur i naturen eller lytter til musik for at være lidt alene.

-Jeg kan opfordre andre unge til at fortælle om deres problemer til nogen, de stoler på. Hvis man ikke snakker åbent om sine problemer eller diskuterer dem, så bliver de bare større og svære at løse, mener Lene.

Lene mener, at en tryk familie er forudsætningen for et godt liv. Det ved Lene af erfaring. Lene foretager mange ting med sine forældre. De sejler tit i sommerperioden eller laver andre ting, hvor man samarbejder.

Fremtiden

-Jeg håber selvfølgelig på en lys fremtid, men jeg ønsker også, at vores land skal være mere selvstændig og være mere selvstyrende, fastslår Lene.

Lige nu er Lene i USA på AFS for at forbedre sit engelsk og for at opleve landet. Hun vil gerne begynde på gymnasiet i Aasiaat efter AFS. Endnu ved hun dog ikke, hvad hun vil læse til efter gymnasiet.

Jensinnguaq har ellers drømt om at blive pilot, men på grund af dårlige øjne og sine ringe engelskkundskaber har han været nødt til at tænke på andre uddannelser. Han vil godt uddanne sig til mekaniker eller have noget med computer at gøre, da han er god til den slags. Han håber på at få et arbejde, han kan lide i fremtiden og at han vil få sin egen familie på et tidspunkt.

Kalaaleq nukittoq

► **11-nik ukioqarluni qungatsimigut marlunnik tinusoqalersimalluni paasivaa. Annernarsimma-ta nakorsiarpoq, oqarfigineqarporli ullut 14-it qaangiuppata taamaaginnaruni nakorsiaqqissa-soq. Taamaaginnarmat arnaata nakorsiateqqippaa, assinganilli oqarfigineqarpoq; ullut 14-it qaangiuppata nakorsiaqqissasoq.**

Pingajussaani nakorsiarami oqarfigineqarpoq kigutaagooq-uku ajoquteqartut. Kigutai ajoquteqanngimmata ajornaqimmallu nakorsiaqqikkami ingerlaannaq unitsinneqarpoq, sukkanerpaarlularu atorlugu Danmarkimut Rigshospitalimut ingerlanneqarpoq, tassanilu paasineqarpoq qungatsimini qinersimigut kræfteqartoq.

► **Inuuginnarnissamat periarfissaq**

Ilannguaq Petrusen maanna 15-inik ukioqarpoq. Nuummi ASK-imi atuartarpoq. Computerer-neq soqutigisaraa, atuarfimmilu pikkorippoq, karakterigissaartarluni.

- Computerit atortuilu soqutigisorujussuuakka, atuarfimmilu qallunaatoorneq tuluttoornerlu nuannarinerpaallugit. Atuareeruma ajornanngippat New Zealandimut AFS-erusuppunga, kingornalu GU-rlunga, Ilannguaq oqaluttuarpoq. Ukiulli sisamat matuma siorna inuunera allarujussuusimavoq. Neriunneq annikinnerusimavoq.

Ilannguup arnaa Karla Petrusen oqaluttuarpoq Ilannguaq kræfteqartoq paasigamikku assut tupassimallutik. Eqqarsarsimavoq immaqa tassa ernituani annaasussanngorlugu. Nakorsanilli oqarfigineqarput Ilannguaq ajorunnaarnissaminut 90 %-imik periarfissaqartoq, meeqqanngooq kræfteqalersut inersimasunut naleqqiullutik iluarsinissaminut periarfissagissaarnerummata. Taamaakkaluartoq Karla ernumavoq, ernerami taannaasinnaavoq iluarsinngitsoortoq. Ilanngu-arli eqqissisimanerusimavoq:

- Taamani ukiukinnerugama qanoq kinguneqarsinnaanersoq iluamik eqqarsaatiginnagara.

► **Meeraqatiminit nukittuneq**

Ilannguaq ingerlaannaq kemoterapeertilerpoq, (kræfteqartunut katsorsaaneq). Ukioq ataaseq Danmarkimi katsorsartippoq, ullut tamangajaasa napparsimmavimmiittarluni.

- Assut qasunarpoq. Qasusaqaanga. Aamma katsorsartinninni nutsakka katagarput, Ilannguaq oqaluttuarpoq.

Arnaa suli ernumasarpoq, takusinnaavaali Ilannguaq assut nukittusoq. Malugaa Ilannguaq qal-lunaajaqqanit katsorsartittunit nukittunerusoq. Nakorsallu taasalerpaat En Sej Grønlænder, Kalaaleq Nukittoq.

- Taamaakkaluartoq suli ernumavunga. Inuunerput kingumut eqqarsaatigaara. Perorsaariaase-ra sakkortusimavoq, ajuusaarutigaaralu, Ilannguup arnaa oqaluttuarpoq. Ilannguarli katsorsar-tinnermini peqqissiarpoq. Naggataatigullu kræfteqarnera nunguppoq. Ilannguaq peqqissi-voq, Kalaallit Nunaannullu angerlarsinnaanngorpoq. Uteramilli inuunerat qangatut ingerlaqqin-gilaq.

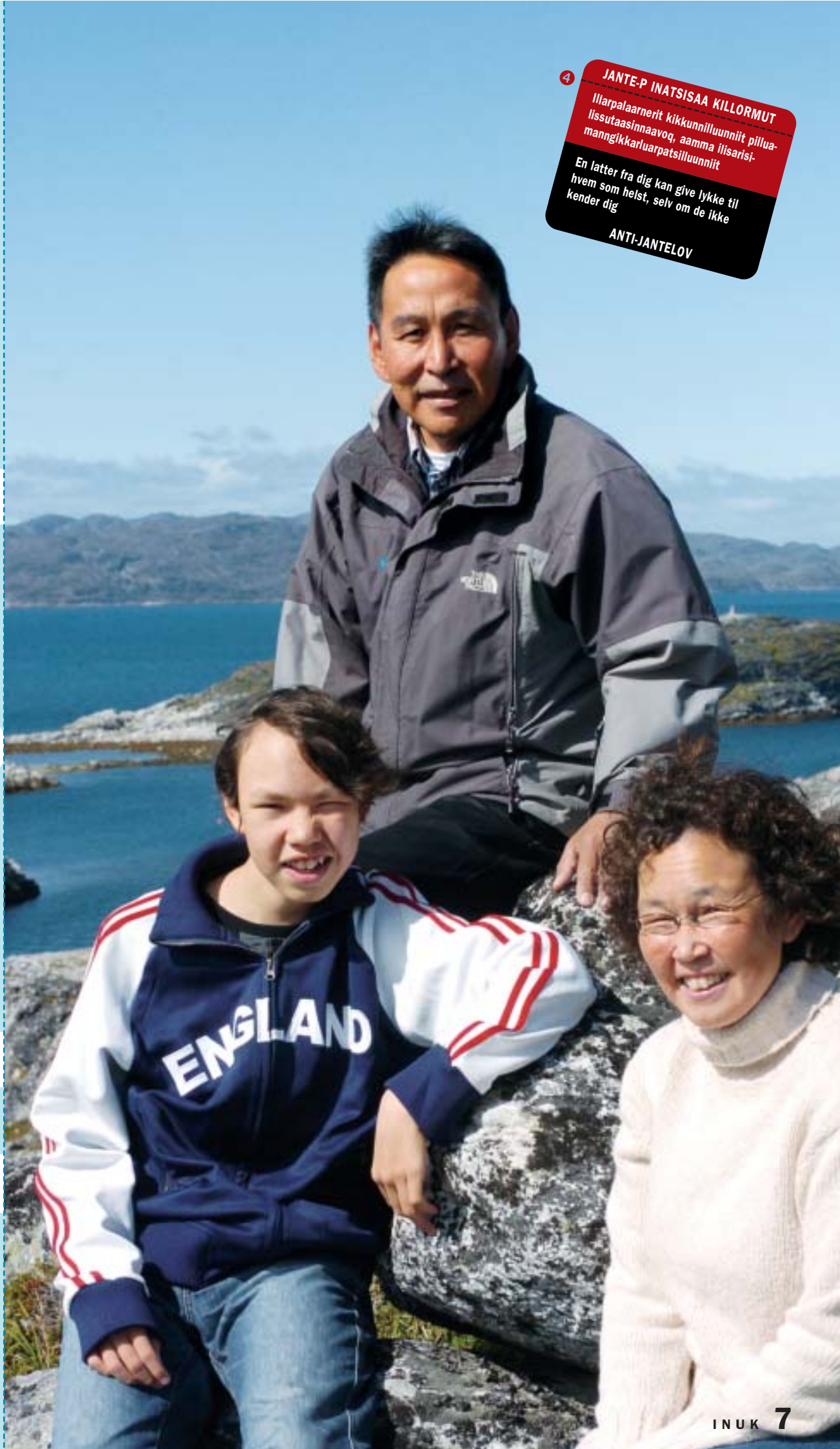
► **Isiginntaasiat allanngorpoq**

- Inuunermit isiginntaaserput allanngorsimavoq. Ernera erligeqaara. Erligiuannarpara, kisi-anni perorsaariaasera allanngortippara. Siornatigut naveertarnikuuara, maannakkut naveerna-gu oqaloqatigisarpara paasitillugu. Oqaloqatigiittaqaagut, Ilannguup arnaa oqaluttuarpoq. Ilan-guup aamma nammineq inuunini allanngortippaa:

- Imminut paarinerulerpunga, assersuutigalugu nerisakka paarinerulerlugit.

Naak Ilannguup nappaat navianartoq katsorsartinnerlu sakkortooq qaangereeraluarlugit, nap-paatip uteqqinnissaa ilimanaateqarsinnaammat qaammatit pingasukkaarlugit misissortittar-poq, kræfteqarnerami nangeqqissinnaavoq.

- Ernumaginnagara kræfteqaleqqinnissara. Eqqarsaatigerpiarneq ajorpara ilimaginagulu na-ngeqqissasoq. Kisianni taamaattoqassagaluarpas artornarnissaa piareersimaffigaara, misige-reerakkuli ernumangilanga, Ilannguaq naggasiivoq.

4 **JANTE-P INATSISAA KILLORMUT**

Ilarpalaarnerit kikkunniluunniit pillualisutaasinnaavoq, aamma ilsarismangikkarluarpatsilluunniit

En latter fra dig kan give lykke til hvem som helst, selv om de ikke kender dig

ANTI-JANTELOV

En sej grønlander

► Ilannguaq fik konstateret

kræft som 11-årig, men overvandt sin sygdom

SEJ

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

5

Arlaasa unnuut tamaasa sinilertigatik
eqqarsaatigisarpaasit

Hver aften tænker nogen på dig,
før de falder i søvn

ANTI-JANTELOV

En sej grønlander

► Da han var 11 år opdagede han to knuder i sin hals. Han gik til læge, da det begyndte at gøre ondt, men fik at vide, at han kunne komme tilbage når der var gået 14 dage – hvis det altså stadigvæk gjorde ondt. 14 dage efter havde tilstanden ikke ændret sig, og hans mor tog ham med til lægen, som sagde det samme; kom igen om 14 dage.

Tredje gang hos lægen fik de at vide, at det var hans tænder der var noget i vejen med. Da hans tænder ikke fejlede noget, og efter adskillige lægebesøg, gik de til læge igen. Han blev straks indlagt og blev fløjet med første fly til Rigshospitalet i Danmark. Der fandt man ud af, at han havde lymfekirtelkræft.

► Chancen for at overleve

Ilannguaq Petrusen er nu 15 år. Han går i skole på ASK i Nuuk. Han interesserer sig for computere og er god i skolen, hvor han får høje karakterer.

- Jeg kan virkelig godt lide computere og dens udstyr, og i skolen kan jeg bedst lide dansk og engelsk. Jeg håber, at jeg kan komme på AFS i New Zealand og derefter gå på GU, fortæller Ilannguaq. Men hans liv var helt anderledes for fire år siden. Håbet var mindre.

Ilannguaqs mor, Karla Petrusen fortæller, at de var blevet meget forskrækkede, da de fandt ud af, at Ilannguaq havde kræft. Hun tænkte, at hun måske vil komme til at miste sin eneste søn. Men heldigvis meddelte lægerne, at Ilannguaqs chancer for at komme over sygdommen er på 90 %, da børn, der har kræft, kommer lettere over sygdommen end voksne. Men alligevel var Karla bekymret. Hvad nu hvis hendes søn var den, der ikke kommer over sygdommen?

Ilannguaq selv tog det mere roligt:

- Dengang var jeg stadig barn, og tænkte ikke så meget over, hvad det kunne ende med.

► Stærkere end andre børn

Ilannguaq blev øjeblikkeligt behandlet med kemoterapi (behandlingsform for kræftpatienter). Behandlingen tog et år, hvor han var på sygehuset næsten hver dag.

- Det var rigtig udmattende. Jeg var så træt. Og jeg mistede en del af mit hår under behandlingen, fortæller Ilannguaq.

Moren var stadigvæk bekymret, men hun kunne se, at Ilannguaq var meget stærk. Hun kunne mærke, at han var stærkere end de danske børn, som var under behandling. Lægerne kaldte ham En Sej Grønlander.

- Alligevel var jeg bange. Jeg tænkte tilbage på vores liv. Jeg havde været en streng opdrager, og det var jeg ked af, fortæller Ilannguaqs mor.

Ilannguaq fik det bedre og bedre under behandlingen. Til sidst var hans kræftsygdom væk.

Ilannguaq blev rask, og nu kunne de tage hjem til Grønland igen. Men deres liv fortsatte ikke dér, hvor de slap.

► Ændret livssyn

Vores livssyn har ændret sig. Min søn er det mest dyrebare. Og derfor ændrede jeg min måde at opdrage på. Før skældte jeg ham ud, men nu snakker jeg med ham istedet for. Vi snakker meget sammen, siger Ilannguaqs mor. Ilannguaq ændrede også sit liv:

- Idag passer jeg mere på mig selv. Jeg spiser mere sundt.

Selvom Ilannguaq er kommet over en aggressiv sygdom, og en hård behandling, går han stadig til undersøgelse, fordi der er chancer for, at kræften kan komme tilbage.

- Men jeg bekymrer mig ikke for at blive syg igen. Jeg tænker ikke så meget over det, og tror heller ikke på, at det vender tilbage. Men hvis nu det gør, er jeg forberedt på, at det vil være hårdt, men jeg er ikke bekymret, da jeg har prøvet det før, slutter Ilannguaq.

Tekst: Aminguaq Dahl Petrusen. Foto: Knud Josefsen

Arnaaraq Kristiansen apersuiniarneq pillugu:

Apersuillunga inuusuttuaqqanit aallartinnikuugaluarama qulequtaq (Inuuneq nuannersoq sunaana?) sakkortugigamikku, akiumaneq ajoramik. Ilaat oqartarput; "inuunermit misilittakkavut uagut annikkipput."

Inuusuttuaqqat perulerlutik ittuukujukkamik oqaasiilu imaakajullutik: "Aneernej, neri-neq, sininneq, asikiaq-llu" Isumaga naapertorlugu qalipaataqannginnamik, tamuasasaannatillu.

Taamaasillunga inuusuttuaaraangitsut, inuusuttut utoqqartalerlugit apersorpakka, inuusuttunut tunniussaqaarsinnaanerujussugamik. Taakkuugamimmi maligassiuisut inuunermilu misilittagallit, sivirusunerusumik inuunikuugamik inuunermit nuannersumut tungasunik itisilinnerulaarsinnaasut. Oqaatigisaat inuusuttunut eqiiallaataallutilu iliunniutaasinnaassapput.

Arnaaraq Kristiansen om interviewet:

Jeg startede ellers med at interviewe de unge, men de mente, at emnet (Hvad er et godt liv) var for svært at snakke om. Nogle af dem sagde: "Vi har for lidt erfaring med livet".

De unge, som er under udvikling, er generte og de svarer ofte: "At være ude, spise, sove og jeg ved ikke rigtig". Efter min mening er svarene for intetsigende.

Derfor har jeg valgt at interviewe unge, som er ældre og de ældre, da de har meget mere at give til de unge. Det er dem, der er foregangsmænd med deres erfaring i livet. De har levet længere og kan derfor øse af deres erfaringer. De unge kan sikkert blive beriget og lære af deres oplevelser.

Ateq/Navn:

Julie Edel Hardenberg

Ukiut/År:

33

Atorfik/Stilling:

Eqqumiitsulionermik

ilinniagalik/Atuakkiortoq/Uddannet kunstner/ Forfatter

Na jugaq/Bopæl:

Nuuk

Inuuneq nuannersoq:

Inoqatit ilagalugit. Nunarsuaq najorlugu nuannersuovoq, kisiannili inuuneq inuunerummat innunut tungassuteqarpoq, inuuneq nuannersoq. Inuit akornanniitillunga pissarsiaqartutut misigigaangama nuannaartarpuunga. Nunarput Kalaallit Nunanaat assigiinngitsorpasuarnik inoqarpoq, inuit taakku inooriaasaat; tunumiut, avannaamiut, kujataamiullu inooriaasaat assigiinngitsorujussupput. Angalaartalerama aatsaat taman-na paasiartulerpara. Nunatsinni kulturi ataa-siinnaasorigaluarakku, sunaaffa taama anertunerutigisoq.

Inuit oqaluttuassaminnik inuunerminilu misigisimasaminnik tunisigaangamik taava: "Aaah inuuneq nuannersisarpoq". Imaanngilaq inuit toqqissimasat kisiisa naapittarika. Nuannerneerpaasarpoq inuit ajornaatsuinnaangitsumik atugaqarsimagaluartut qaqqeqinnikut inuunermullu nuannarinileqqissimasat naapillugit. Soqutiginaqutigaa ammasumik eqqartorsinnaasaramikku.

Et godt liv:

At være sammen med medmennesker, verden kan være et dejligt sted, men livet handler om mennesker. Når jeg er iblandt andre mennesker, bliver jeg inspireret og det gør mig glad. Folk har forskellige baggrunde f. eks. i Øst- Nord- og Sydgrønland, hvilket jeg først erfarede, da jeg begyndte at rejse rundt. Jeg troede Grønland kun havde én kultur. Men det er bredere end som så. Når folk deler livserfaringer, bliver livet rigere. Jeg møder ikke kun folk med tryk baggrund. Det, der gør mig glad, er blandt andet at møde nogle, som har haft et svært liv, men som har overvundet det og som kan nyde livet. De er spændende, fordi de tør at dele med andre.

Ateq/Navn:

Inuks Silis Høegh

Ukiut/År:

32

Atorfik/Stilling:

Eqqumiitsuliortoq/Filmilionermik ilitsersuisoq/Billedkunstner/ film- instruktør

Na jugaq/Bopæl:

København, Danmark

Inuuneq nuannersoq:

Misigisimalluni inoqatit pissarsiaqartissinnaallugit. Tunisissimalluni qaaginnarsiortumik nunaartoqarsinnaasarpoq. Atortusiasaasinaapput imaluunniit misigisat. Inuuneq nuannersoq tassaasinaasarportaaq; arlaannik sunnerteqqanngikkaluarluni illaqa-tigiinneq, kimeqarnerusarami. Tamanna ilikarsimavara. Uannut nuannersuovoq pisoqaannaavikkaangat. Timi uninngagaluartoq inuunermi angalaarluni. Nunarsuaq misigisassarsiorfigalugu. Allamiissimagaaanni nuannersuujuannarpoq ilaqtutanut angerlarluni. Pingaaruteqarpoq ilaanni unilaarluni eqqarsarnissaq. Pisut eqqarsaatigalugit tarnerlu ilaatillugu, soorlu tv-mi kanaalit taarseqattaarlugit. Aamma assigiinnarpaa qaqqami arpsatilluni, orlussanngikkaannilu aqqut isigisariaqarpoq.

Et godt liv:

Når man føler, at man kan give andre noget. Man kan godt være overfladisk glad, hvis man får noget. Om det er materialistisk eller om det er noget, man har oplevet. Et lykkeligt liv kan også handle om at grine sammen, uden at man er påvirket af noget. Så fylder det mere. Det har jeg lært efterhånden. For mig er det godt, at der sker noget nyt hele tiden. Rejse i livet, selvom kroppen er stille. Man går ud og oplever verden. Når man er et andet sted, så er det altid dejligt at komme hjem til familien. Det er vigtigt at man nogle gange stopper op og tænker. Tænke over tingene og have sin sjæl med, det er ligesom at zappe i tv kanalerne, eller det svarer til, hvis man løber på et fjeld, så skal man se sig for, for ikke at falde.

Ateq/Navn:

Jens Svenningsen

Ukiut/År:

14

Atorfik/Stilling:

Atuortoq 8.c/Skoleelev i 8.c

Najugaq/Bopæl:

Qaqortoq

Inuuneq nuannersoq:

Kammalaatit ilagalugit, pisuttuarluni. Nuannaartaqaanga pisuttuarlunga takuniartaraku susoqarnersoq. Nuannaarutigisaqaaralu angajoqqaakka tapersersuisut najorakkit.

Et godt liv:

At være sammen med vennerne, at gå ture. Jeg har det godt med mig selv, fordi jeg går meget ud for at se, hvad der sker. Jeg har det også godt med, at jeg har mine forældre her, som altid støtter mig.

Ateq/Navn:

Allan Josefsen

Ukiut/År:

29

Atorfik/Stilling:

Sanasoq/Tømrer

Najugaq/Bopæl:

Pituffimmi suligaluarpunga, kisianni Nuummumut nuuppunga/Jeg har ellers arbejdet oppe i Pituffik, men nu er jeg flyttet til Nuuk.

Inuuneq nuannersoq:

Timersortarama inuunera nuannarisqaara. Qiimmannarlunilu inuummarinnarami tamanut. Nuannaarutigisarparalu ilaqtutakka ilagalugit, kisianni massakut inuunera nammineq atorpara. Akisussaaffigigatsigu nammineersinnaanissarput.

Et godt liv:

Jeg har det godt med livet, fordi jeg dyrker meget sport. Det er opmuntrende og oplivende for alle. Jeg har det godt med at være sammen med min familie, men nu lever jeg mit liv på min egen måde. Det er vores ansvar at klare os selv.

Ateq/Navn:

Hans Benjaminsen

Ukiut/År:

55

Atorfik/Stilling:

Ruujorilerisoq, angallatinik suliaqartar-toq/Rørlægger, men arbejder med både.

Najugaq/Bopæl:

Qaqortoq

Inuuneq nuannersoq:

Inuunera nuannersuuvooq pissutigalugu inuit nuannaartut tunniusimasullu akornanni inuugama. Ajoqusersorneqarneq ajorpunga. Inuuneq kukkuneqangilaq, ajortoqarpat arlaatigut aaqinneqarsinnaasarput.

Et godt liv:

Mit liv er godt, fordi jeg lever blandt glade og givende mennesker. Der er ikke nogen, der generer mig. Livet er fejlfrit. Hvis der kommer noget i vejen, kan man altid løse det.

Ateq/Navn:

Anja Lund Jørgensen

Ukiut/År:

35

Atorfik/Stilling:

Pinnersaanermik peqqissaanermillu namminersortoq/Selvstændig kosmetolog/Materialist

Najugaq/Bopæl:

Qaqortoq

Inuuneq nuannersoq:

Ulluinnarni sulisarpugut. Nuannequtigivaa sulinissara nammineq aalajangertarakku. Ulluinnarni nuannersuni timersorneq uannut pingaaruteqartuuvooq. Kiisalu meerara ilageruoorlugu. Ilaqtutama assut meeraralu tapersersortarpaatigut. Sinik pingaaruteqartorujussuuvooq nuannaassagaanni. Uagut sinitaqaagut, ingammik erneru feeriarimat.

Et godt liv:

Vi arbejder til hverdag. Det gode er, at jeg kan arbejde efter mit eget tempo. Sport spiller en vigtig rolle i min glade hverdag, og at være sammen med mit barn. Min familie støtter mig og mit barn meget. Vi lever trygt og fredeligt. Søvn er meget vigtigt, hvis man skal være glad. Vi sover meget. Især fordi min søn har sommerferie.

Ateq/Navn:

Marianne Lund

Ukiut/År:

87

Atorfik/Stilling:

Utoqqalinersiutilik/Pensionist

Najugaq/Bopæl:

Qaqortoq.

Inuuneq nuannersoq:

Qanga kippartarallaratta. Meeraanera nuannersuinnaaviunikuuvooq. Taamani inuunerput ullumikkumut sanilliunneqarsinnaangilaq, nuannernikuungaarmat. Ullumikkut suna tamarmi killeqarnerugami. Soorlu, meeraalluta sumiluunniit pinguarsinnaanikuuvugut. Angajoqqaama asannittuunerat. Uagutsinut inuunermik nuannersumik pilersitsinikuupput. Inuit nuannaassagunik sumiluunniit nuannaarneeq nanisinnaavaat. Nuannaarutit inuusuttut atortagaat uagut qimannikuugatsigit - ullumikkut inuusuttut nuannaarutigisartagaat. Ullaat tamaasa nuannaarneeq pigalugu itertarpunga. Misigisarpara qamuuna qanoq pilluartiginera, eqqarsaateqartarlungalu. Nuannaartuugama, nuannaartut naapittarpakka.

Et godt liv:

I gamle dage, når man samlede forråd til vinteren. Min barndom har altid været godt. Vores liv dengang kan ikke sammenlignes med livet i dag, fordi det var så dejligt. Der er så meget, der er begrænset i dag. F.eks. som børn kunne vi lege frit uden farer. Mine forældre var fyldt med kærlighed. De har skabt et godt liv for os. Folk kan finde glæde overalt. Vi gamle har levet det, som unge nyder i dag. Hver dag vågner jeg glad, jeg føler inderligt, hvor lykkelig jeg er, og jeg har mine tanker. Fordi jeg føler mig glad, møder jeg også glade mennesker.

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

7 Illeqarsimangikkaluarpat arlaat ullumikkut inuusimassangikkalvarpoq

Hvis de ikke var for dig, skulle nogen ikke have været i live i dag

ANTI-JANTELOV

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

8

Immikkuullarissuuvutit
naliitsuullutillu

Du er speciel og unik

ANTI-JANTELOV

Kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimasut allagaat qanoq pineqartarpat?

Ilaatigooriarluta kinguaassiuutitigut atornerlunneqarsimasunit INUK-mi allagarsisarpugut. Atuartartulli allaffigisartagaannik peqannginnatta allakkat taamaatsalimmit Paarisamut attuumassutitilimmit akineqartarput. Allagartarpoq illoqarfigisamini ikiuisinnaasumut innersuunneqakkajut-meersup allagai assersuusiaralugit allakkat taamaattut qanoq akineqarsinnaanersut sumullu ikiortissarsiorsinnaanersoq atuagassiami matumani assersuusiaravut.

Niviarsiarag 17-inik ukiulik atornerlunneqartarsimasoq:

Uannik atornerluisarsimasut takugaangakkit kamaammertarpunga, kangusullunga aammalu ersigisarlugit

Meeraallungali atornerlunneqartarsimavunga inuusuttunngorne-ra tikillugu. Atornerluisunit oqaqusaaneq ajorama naalaannarlugit allanut sivisuumik oqaluttuarnikuunngilanga. Taamanikkut isumaqartarpunga pissutsit taamaattussaasut, isumaqartarsimagaluarpungami pitsaasumik pineqartarlunga.

15-16-it missaannik ukioqarlunga kammalaatinnut artorsaqalunga oqaluttuarpunga paasillugulu assut ajortumik pineqartarsimallunga. Maannakkullu uannik atornerluisarnikut takugaangakkit kangusullungalu kamaammertarpunga ersigeqalugillu.

Atornerlugaasarsimanerma kinguneranik artorsarneq inuunerullu nuanniitsumik isigilertarnera peqqutigalugit imminoriartarnikuuvunga. Maannali imatut uannut aperisarpunga "Ila sooruna toqu ajugaatissavara?" Uannullu ima akisarpunga "Inuuneruna iggoraarsuk!"

Imminorusunneq qimannikuugaluarlugu nakkaqqasutut misigisimavunga. Qiimmassarneqartarlualunga tujormiuarneq aammalu angajoqqaannik qatanngutinnillu maqaasineq pissutigalugit inuunera samungarsuaq nakkaqqasutut misigisarpara. Inuusuttoqatikka kissaappakka ajortunik nalaataqaqqunagit. Sissuerumaarpullu.

Aluu inuusuttunnguaq

Pikkoreqaatit misigissutsit ajornartorsiutigisatit atornerlugaasarsimaninnit pinngortut taama ersaritsigisumik allaaserisinnagakkit. Taama misigisaqarsimalluni artornaqaaq, taamalu sak-kortutigisunik misigissuseqarnivit takutiinnarpaa illit tarnikkut nukittunerit. Misigissutsit ilaat atornerluisimasut tuniluussinerattut misinnartarput, atornerluisarsimasummi taakkuupput pisuussuteqarlutillu kangusuttussat, illiunngitsoq. Taamaakka-luartoq misigissutsit imaaliillaannaq peerneqarsinnaanngillat. Ilaatigut iluaqutaasarpooq imminut oqarfigissalluni: "Naamerlu-innaq! taannaana/taakkuuku ajortuliortut. Uanga meeraavunga inersimasunik tatiginnissimasoq, soorlu meeqqat allat aamma taamaattartut".

Annlaangalernikkut eqqaasinneqartarputit qanoq ajortigisimane-ranik aammalu taamatut pisoqarsinnaaneranik eqqaasittarlutit. Annlaanganikkut eqqaasinneqartarputit ilinnut paarilluassasutit.

Kamannerup pissutsit piviusut ersersittarpai: Atornerlugaasarsimanerit naapertuilluarnerunngitsoq. Ajoraluartumik atornerlugaasimasut imminornissamik eqqarsalersarput imaluunniit imminoriartarlutik. Illillu toqu pinnagu inuuneq qinersimagakku taama aalajangerit pingaaruteqarpoq. Qanorluunniimmi ajortigisumik pineqartarsimagaluaruit inuunerit naleqarluartilersinnaavat. Inuuginnarnissat qinerakku illit inuunerit nammineq akisusaaffigilerpat, taamaasillutillu naammaginngisatit allanngortis-sinnaalerlugit. Tassa aatsaat! Taamaattumik inuuninni samun-garsuaq nakkaqqasutut misigisaraluarlutit qaqqiffissaqarpoq. Nalunngilara ajornaatsuinnaanngitsoq. Aammalu artorsaatinnik kisermaassinaveersaartariaqarputit, inuimmi allanik oqaloqate-qartarnissartik pisariaqartippaat. Taamaammat neriuppunga inersimasumik oqaloqatigisinnaasannik nassaarumaartutit. Imaassinnaavoq nalunngisaqartutit immaqaluunniit inunnik sullis-sartumik, soorlu peqqissaasumut ikiortimik inunnilluunniit isu-magininnikkut ikiuisartumik imaluunniit ilinniartitsisumik ikiort-tissaqartutit. Taakku namminneq ikiuisinnaanngikkunik oqaloqa-tigisinnaasannut allamut innersuussinnaassavaatsit.

Inuunermi iluatsitsilluarnissannik kissaallutit Conni Gregersen, tarnip pissusiinik ilisimasalik.

Oqaloqatissaaleqigaanni ukununga saaffiginntoqarsinnaavoq:

- 1) **Allaffigineqarsinnaavoq: Inuusuttut Akisunnerat, KNR-Radio, P.O. Box 1007, 3900 Nuuk. Aammalu nittartagaannut www.inuusuttutakisunnerat.gl -mut allattoqarsinnaavoq, taakkulu tarnip pissusiinik ilisimasalimmit akineqartarput.**
- 2) **Meeqqat inuusuttullu oqarasuataat 134 nalunaqutaq 19-21 ammasarpoq. Sianernej akeqanngilaq.**
- 3) **Kisimiinngilatit, 324144 aammalu 324148 ulloq unnuarlu ammasarput.**

Pige på 17 år, der har været udsat for seksuelle overgreb:

Jeg bliver vred, føler skam og er bange, når jeg ser dem, som har misbrugt mig.

Jeg har været misbrugt fra jeg var barn og indtil jeg blev teenager. Jeg måtte ikke sladre for dem, der misbrugte mig, derfor har jeg ikke fortalt det til nogen i lang tid. Dengang troede jeg, at tingene skulle være sådan, og at jeg blev behandlet ordentligt.

Da jeg var 15-16 år fortalte jeg det til min bedste veninde, selv om det var utrolig hårdt. Fra da af gik det op for mig, at jeg var blevet behandlet forfærdeligt. Når jeg møder dem, som har misbrugt mig, bliver jeg vred, føler skam og jeg bliver stadigvæk bange for dem.

Som følge af de seksuelle overgreb, jeg har været udsat for har jeg det meget hårdt, og livet ser mørkt ud nogle gange, derfor har jeg forsøgt at begå selvmord. Men nu spørger jeg mig selv: "Hvorfor skal jeg lade døden vinde" Og jeg svarer mig selv: "Nej, for livet er dejligt!"

Selvom jeg ikke længere har selvmordstanker, er jeg meget nedtrykt. Trods det, at nogle kommer med opmuntringer, lider jeg indvendigt. Og savnet efter mine forældre og søskende gør, at jeg føler, at jeg er faldet i en dyb kløft. Jeg ønsker inderligt, at andre unge ikke skal opleve noget forfærdeligt.

Kære unge pige/17-årige pige

Det er flot, at du kan beskrive så klart, hvad det er for nogle følelser, der piner dig som følge af de seksuelle overgreb. Det er meget anstrengende at have det sådan, og det er også et udtryk for din indre styrke, at du godt kan mærke følelserne. Nogle af følelserne kommer som "smitte" fra dem, der har misbrugt dig – det er dem, der har grund til at føle skyld og skam, ikke dig. Men følelsen kan godt være der alligevel og være svær at slippe af med.

Nogle gange hjælper det at sige til sig selv: "Nej, det var HAM/DEM, der har gjort noget forkert. Jeg var et barn, som stolede på de voksne, sådan som børn gør".

Angsten minder dig om, hvor slemt det var og advarer dig om, at den slags ting kan ske. Angsten "beder dig om" at passe godt på dig selv.

Vreden holder fast i virkeligheden: at det ER urimeligt, at du blev misbrugt. Det er desværre ofte sådan, at seksuelle overgreb fører til selvmordstanker og/eller selvmordsforsøg, og det er en vigtig beslutning, du har truffet ved at vælge livet frem for døden. Du kan nemlig godt gøre dit liv værdifuldt, selvom nogen har behandlet dig dårligt. Når du beslutter dig for at leve, så tager du ansvar for dit eget liv, og dermed gør du det muligt for dig selv at forandre det, du er utilfreds med, Stærkt!! Så selv om du føler, du sidder i en kløft, så er der en sti op. Jeg ved godt, det ikke er nemt, og du skal helst ikke være helt alene om det, for mennesker har brug for at snakke med andre mennesker om de vigtige emner en gang imellem. Jeg håber derfor, du kan finde en voksen person, du kan snakke med. Det kan være én, du kender, eller én, der arbejder med mennesker, f.eks. en sundhedsmedarbejder, en socialmedarbejder eller en lærer. De kan evt. hjælpe dig med at finde ud af, hvem i dit område, der kan hjælpe, hvis de ikke selv kan.

Held og lykke med dit liv – mange hilsner fra Conni Gregersen,
psykolog

Hvis man mangler nogen at snakke med, så kan man henvende sig til:

- 1) Inuusuttut akisunnerat, KNR-Radio, P.O. Box 1007, 3900 Nuuk, eller til deres hjemmeside www.inuusuttutakisunnerat.gl.**
- 2) Børne- og ungetelefonen 134 har åbent kl. 19:00 til 21:00**
- 3) Kisimiingilatit, telefon 324144 eller 324148 som har døgnnet åbent.**

9

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

Arlaata ilisimang'illuinnakkavit
asavaatit

Nogen du ikke engang ved der
eksisterer, elsker dig

ANTI-JANTELOV

Hvad sker der med de breve fra personer, der har været udsat for seksuelt overgreb?

Af og til modtager
INUK breve fra nogen, der har
været udsat for seksuelt overgreb,
men da vi ikke har en læserbrev-
kasse, bliver disse breve besva-
ret personligt fra en psykolog,
der er tilknyttet Paarisa.
Brevskriveren bliver gerne hen-
vist til at søge hjælp hos en
professionel hjælper, der bor i
samme by som brevskriveren. I
dette nummer viser vi et
eksempel på, hvordan et brev
fra en pige, der bor i en
bygd, bliver besvaret og hvor
hun skal søge hjælp.

IVALO

AILA

AILA: MAANNAKKUT INUUNERA

NUANNERNERPAAFFISSAMINIIPPOQ

IVALO: AAMMA TAAMA ISIKKOQARPOQ!

AILA 16-INIK UKIOQARLUNI IMMINORIARALUARPOQ. MISIGISIMASAMI ARTORNARTUT OQAASINNGORLUGIT ANISSINNAANGISAMI ISERTUUNNERI PISSUTIGALUGIT INUUNERA IMA OQIMAATSIGILERSIMAGALUARPOQ ALLAAT IMMINORIARSIMALLUNI. ILISIMASALINNILLI IKIORNEQARAMI INUUNERA NUANNIITSOQ QAANGIUSSIMAVOQ. AILA CHRISTENSEN, 19-INIK UKIULIK, KAMMALAATAALU PEQATAA IVALO HEILMANN, INUUNEQ NUANNERSOQ PILLUGU ISUMMERSORPUT.

INUUNEQ NUANNERSOQ SUUA?

I: Ilaqutariittut nuannisaatigiilluni inoqatigiinneq.

A: Imminut nuannaraluni, ilaqutariittut qanilaassuseqarluni, kammalaatillu. Imminut akuerisinnaangikkaanni, inoqatit akuerineqarsinnaangilat. Inuppassuit kiinarpaqartarput, namminiussutsilli akuerinissaa pingaartorujussuuvoq. Akuerigaanni ammarnartarpoq, taamaallunilu isertugassat nikallorsaatissat annikillisarlutik.

I: Imminut nuannarinissaq akuerinissarlu aatsaat eqqartorneqaleraangata eqqarsaatigilertarpakka. Soorunami ulloqartarpugut imminut ajorikujularluta, kisianni kinaassuserput ajorinngikkutsigu ajunngilaq.

A: Inuusuttuararpassuit imminut naammagineq ajorput.

I: Soorlu isikkortik ajoralugu. Aamma piumasaqaatit sakkortunermik. Kammagiiyani atugaasorujussuuvoq nukittunerit malunnarnerillu assiginissaat. Immaqa uffa ilai taamaakkusunngikkaluarlutik.

A: Imminut akuerinaraanni kinaassuseq akuerisariaqarpoq. Uanga imminut akueriniarninni piffissarujussuaq atorpara. Qaqiffimmiinnikuuvunga inuusuttuaqqanut immikkut katsorsartittunut akuullunga, taavalu tarnip pissusiinik ilisimasalinniittarnikuullunga. Taakku aqutigalugit ingerlariaqqinnissannut sakkussannik tunineqarnikuuvunga. Kisianni inuit ilaannut ajornarnaviangilaq ikiortippallaarnani imminut akuerinissap anguniarnissaa.

I: Meeqqat atuarfianniikkallarama kammalaatiginiarsarisarnikuuakka tillinniartartut ajortuliukujuttartullu, kisianni kingunerani paasivara taakkutut ikkusunnanga. Kammattaarpungalumi ajunnginnernik, uanga nuannarisannik, namminiussusinnullu tulluurtunik ;-)

NUUNEQ NUANNIITSOQ SUUA?

A: Qanigisaniit pakatsisinneqarneq, soqutigineqannginneq. Taavalu nuanniitsumik imertut ikiaroortullu akornanniilluni.

I: Nuanniilliorluni inoqatinut toqorteqqajaanernerusarpoq.

A: Assullu kiserliornarluni. Ima misiginikuuvunga, soorlu putorsuarmut taartuinnarmut nakkarlunga, majuarfissaqarnanga. Suna tamarimi soqutaajunnaarluni. Imminoriareernerimalu kingorna ikiorneqarlunga qaqeqqinnikuuvunga, sakkussannillu pillunga, nakkaqqissaguma qaqeqqeriaannangorlunga. Nuannaqqilereerlunga, kingumut eqqarsaraangama tupigusuttarpunga taama nakkaqqatigisimagama. Misigisimangikkaanni nassuiarneqarpiarsinnaangilaq. Kisianni taamani inuit akornanniikkaangama nuannaartuusaartarpunga, kisimiileraangamalu aliasulerlunga. Nakkaqqalluni nuanniitsuinnarnik eqqarsaqqajaanartarpoq, taamalu sulii nuanniilliornerulerluni.

I: Eqqaamavara Aila taamani kiinarpaqartut ittartoq. Ullut ilaanni nuannaartaqaluni, ilaannili nuannaangittarluni. Imminullu ajorisaqaluni.

A: Uanga taamani misigissutsikka kikkunnulunnit oqaatigineq ajorpakka. Taamaammatt nakkaraluarlunga. Imminoriarnera ikioqqunermik nillianeruvoq. Maannakkut qujasaqaanga iluatsissimangimmat. Ikiorneqarlungali qaqeqqippunga. Taamaammatt pingaaruteqarpoq piumassuseqarnissaa. Inuit ilai nakkaqqagaangamik eqqarsartarput qaqeqqinnaviarnatik. Taamaaligaanni piumassuseq pigissallugu pingaaqaaq.

I: Ikinnguteqaraanni ikiortariaqartumik pingaaruteqarpoq tusarnaarnissaa, ikiorsinnaagaannilu ikiorniarsaralugu. Kisianni inuusuttuaraqarpoq aatsaat aalakuulerlutik qiarsuataalartartunik, ajornartorsiuminnillu oqaluuserinnilersartunik.

A: Taamaattut ilumoortut tigunguminaattarput, kisianni takutiinnartarpat ajornartorsiteqarlutik. Ajunnginnerussagaluarpoq aalakoornatik ajornartorsiuminnik oqaluuserinnittartuugunik.

I: Kisianni soorlumi inuusuttuaqqat ajornartorsiuminnik qaangiinarnissamik iliuseqartartut amerliartortut.

A: Ajornartorsiummimmi qaangiilluni nuanneqaaq. Massakkut inuunera nuannernerpaaffissaminiippoq.

I: Aamma taama isikkoqarpoq! ;-)

IVALO

AILA

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

11 Isumagaleruit kikkut tamavimmik tunus- simagaatsit eqqarsaqqlaarit, illiusinnaa- voq kikkunnik tamanik tunutsisimasoq

Når du tror, at hele verden har vendt dig ryggen, se engang til, det er sikkert dig der har vendt ryggen til verden

ANTI-JANTELOV

AILA: MIT LIV I DAG KAN IKKE VÆRE BEDRE IVALO: DET KAN MAN OGSÅ GODT SE!

DA AILA VAR 16 ÅR FORSØGTE HUN AT BEGÅ SELVMORD. PÅ GRUND AF SINE TRISTE OPLEVELSER BLEV HENDES LIV SÅ TUNGT, AT HUN TIL SIDST FORSØGTE AT BEGÅ SELVMORD, MEN EFTER AT HAVE FÅET PROFESSIONEL HJÆLP ER HENDES TRISTE LIV FORBI. AILA CHRISTENSEN, 19, OG HENDES VENINDE IVALO HEILMANN, 19, UDVEKSLER MENINGER OM "ET GODT LIV".

HVAD ER ET GODT LIV?

I: At leve et lykkeligt familieliv.

A: At elske sig selv, at have et tæt familieliv, og vennerne. Hvis man ikke kan lide eller acceptere sig selv, kan man heller ikke acceptere andre. Mange mennesker har måske på til hverdag, men det er vigtigt at acceptere den, man er. Hvis man gør det, bliver man mere åben, og dermed bliver hemmelighederne, der gør én ked af det, færre.

I: Når folk begynder at snakke om, at "man skal elske sig selv", og sårn' noget, begynder jeg først at tænke over det. Selvfølgelig kan der være nogle dage, hvor vi ikke rigtig kan lide os selv, men så længe vi kan lide vores identitet, går det nok...

A: Alligevel kan mange unge ikke lide sig selv.

I: Mange kan ikke lide deres udseende. Forventningerne er også så store. I vennekliker er det meget almindeligt at efterligne de seje og de stærkeste. Selvom nogle måske ikke vil ligne dem.

A: Hvis man skal lide sig selv, skal man også acceptere sin identitet. Jeg brugte en masse tid på at opnå dette. Jeg har været i behandling i Qaqiffik, i noget der hedder Teenage Power, og så har jeg gået til psykolog. På den måde har jeg fået værktøj til at komme videre med mit liv. Men for nogle mennesker kan det lade sig gøre at opnå selverkendelse uden stor hjælp.

I: Da jeg gik på folkeskolen, ville jeg kun være venner med "bøllerne". Dem der stjæler og laver ballade. Men senere hen opdagede jeg, at jeg slet ikke ville være ligesom dem. Og heldigvis fandt jeg nogle "ordentlige" venner, der passer til mig ;-)

HVAD ER ET IKKE-GODT LIV?

A: At blive skuffet af nogen, man står nær, at føle at nogen er ligeglad med én. Også at være blandt folk, der holder drukfest og ryger hash.

I: Når man er trist, skjuler man sig for de andre.

A: Og man er utrolig ensom. Jeg har engang følt, at jeg faldt ned i et dybt, mørkt hul, hvor jeg så ikke kunne komme op igen. Så langt nede har jeg været. Men efter mit forsøg på selvmord, var jeg i behandling, hvor jeg fik midler eller værktøj til at komme op igen med – de værktøj kan jeg bruge igen, hvis jeg atter får det dårligt. Efter jeg er blevet glad igen, kigger jeg tilbage til den tid, hvor jeg var deprimeret, og kan næsten ikke tro, at jeg har været SÅ langt nede. Når man ikke har oplevet det, er det svært at forestille sig, hvordan det er. Men dengang lod jeg som om jeg var glad, når jeg var blandt mennesker, og blev så trist når jeg var alene. Når man er langt nede fokuserer man på negative ting, og dermed bliver man endnu mere deprimeret.

I: Jeg kan huske, at Aila ligesom havde en maske på dengang. Nogle dage var hun rigtig glad, og andre dage var hun trist. Og hun var tit vred på sig selv.

A: Dengang sagde jeg aldrig, hvordan jeg havde det. Det er derfor jeg blev trist. Mit selvmordsforsøg var et råb om hjælp, og jeg er glad for at det ikke lykkedes. Men jeg kom op igen, ved hjælp af professionelle. Derfor er det vigtigt, at man har en vilje. Nogle deprimerede mennesker tror ikke, at de vil få det godt igen. Når man har det på den måde, er det vigtigt, at man har viljen til at kæmpe.

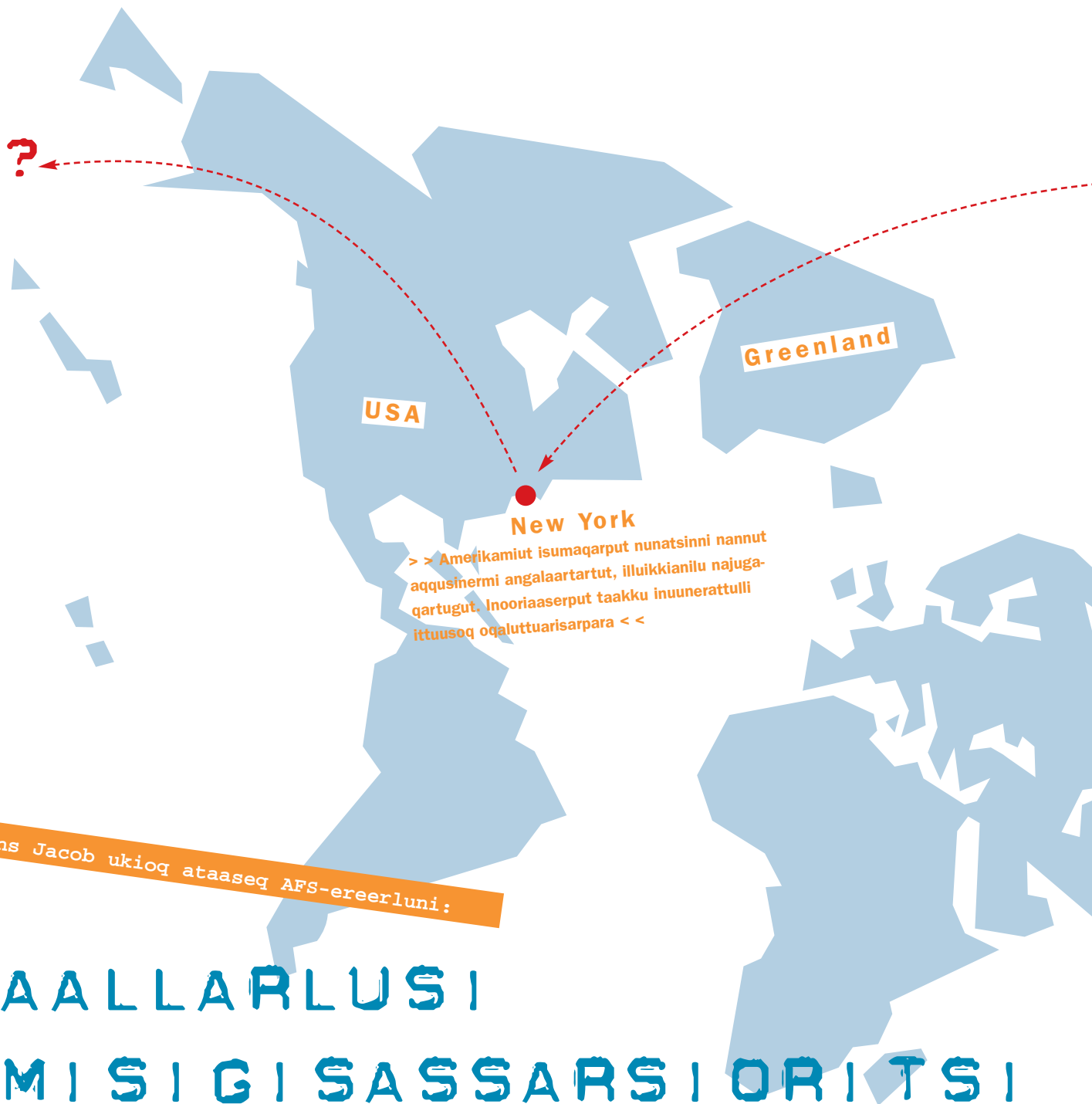
I: Når man har venner, der bør hjælpes, er det vigtigt at lytte til dem. Og prøve at hjælpe dem, hvis det kan lade sig gøre. Men nogle unge afreagerer først, når de har fået noget at drikke. De begynder at tudbrøle og begynder først at snakke om deres problemer.

A: Dem der opfører sig sådan er svære at tage alvorligt, men det er et tegn på, at de har brug for hjælp. Men det vil selvfølgelig være bedre, hvis de snakker om deres problemer mens de er ædru.

I: Men det er som om at unge i dag er mere tilbøjelige til at søge hjælp.

A: Det er nemlig dejligt at komme af med problemerne. Mit liv i dag kan ikke være bedre!

I: Det kan man også godt se! ;-)

>> Amerikamiut isumaqarput nunatsinni nannut aqqusinermi angalaartartut, illuikkianilu najugaqartugut. Inooriaaserput taakku inuunerattulli ittuusoq oqaluttuarisarpa <<

Jens Jacob ukioq ataaseq AFS-ereerluni:

AALLARLUSI MISIGISSASSARSIORITSI

Jens Jacob Simonsen septemberimi 18-iliisoq ukioq 2003-miit 2004-mut AFS-erluni USA-mi New York-imiip-poq. Angajoqqaarsiai utoqqasaat sukangasuusimap-put, Jens Jacob-ilu atuarfimmi pitsaanusunik angusa-qanngippat allanik angajoqqaarsiassarsiuussoq oqar-figisimavaat. Tamanna USA-miinnilumi tamaat Jens Jacob sutigut tamatigut inerissutigai.

Alliartooq: Arnaaraq Kristiansen. Assit: Jokum Storoh

Jens Jacob efterskolerniarluni eqqarsaqqaaarsimagaluarpoq, angutaatali oqarfigisimavaa tamanna piffissaajaatigiinnassagaa, taamaammallu AFS-eqqullugu siunnersorsimavaa.

USA-mut tikeqqaarami inimineerusaartuaannangajassimavoq, angajoqqaarsianili attaveqarfigilluarnerulerpai ikinngutitaartorlunilu. Jens Jakob-ilu oqaluttuarpoq:

- Kammattaarnissaq ajornangilaq. Tikikkama American football timersuutigisalerpara, taamaasillungalu ikinnguteqarneq ineriartortippara.

ATUAKKERERSUAARTARPOQ

- Atuarfik sakkortoqaaq. Angusinngitsoortuaannavippunga aallaqqaataani, kisianni angajoqqaarsiakka saaffigivakka. Oqarput sukataalissasunga. Atuaqatittuulli pikkoritsigilinngikkuma angajoqqaarsianut allanut nooqqaanga. Sukangaqaat.

- Taamaasillunga sulinerulerpunga. Angerlarlunga atuakkerersuaartarpunga, tassa taakku paasinerpaasama ilagaat. Angusinngitsoortuaruma uanga kisima pitsanngorsarsinnaavara.

- Inuttut ineriartornera misigisalerpara. Paasilerpara amerikaniunut naleqqiulluta nunatsinni qujagisaaneroqaluta. Aallalerlunga filmi isiginnarpara. Filmiinnaavoq, paasisaqanngilanga. Angerlaramali filmi taanna takoqqikkakku aatsaat paasivara. Allatut isiginnittaaseqalersimagama. Tassami tasamani ukiigama kulturiat ilisimasaqarfigilersimavara. Avammut isiginninnerusinnaalersimavunga.

13

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

Ilinnut nersualaarutaasimasut puinngisaannakkit

Glem aldrig de komplimenter, du har fået

ANTI-JANTELOV

12

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

Isumaqaruit illit piumasat malillugu pisoqassanngitsoq, taava taama pisoqassanngilaq. Imminulli upperiguit piumasat malilluinnarlugu siusinnerusukut kingusinnerusukkulluunniit pisoqarumaarpoq

Når du tror, at du ikke har nogen chance for at få det som du vil, får du det heller ikke. Men tror du på dig selv, får du det akkurat som du vil have det, før eller siden

ANTI-JANTELOV

SAPI INNERULERPOQ INERISIMANERULERLUNILU

- Angerlalerama inuttut ineriartorsimanagera paasilerpara. Misigisimavunga sapiinnerulerlunga, inersimanagerulerlunga perorluarnerusimallungalu. Imminut tatiginerujussuanngorpunga, paasigaku nunami allanartumi sapernanga.

- Misigisimavunga AFS-ersimanagera siunissanni iluaqutigalugu atorsinnaallugu. Ingammik atorfinikkuma. Unittooraangama eqqarsarsinnaavunga: "Kisimiivillunga nunami allami ukiisinnaaguma, una suliaq aamma naammassisinnaavara".

- Nuannaarutigaaara nunarput nunami allami ilisarittisnaagakku. Misigisimavunga isummanik immersorneqarsimallunga, atorfissaqartitannik tunineqarsimallunga inuunermilu ilisimasaqarnerulersimallunga. Inuusuttoqatikka oqarfigerusuppakka: Efterskole piffissaajaatigissavarsi, AFS-erniaritsi. Qallunaat Nunaannukallarumaarput ilinniagaqaqqilerussi. Maannakut periarfissaqartillusi kulturi, oqaatsillu allat ilinniarnarsigit! Peqqissimavangiingilasi, inuunermimi isikkivik siammannerussaaq.

Greenland

USA

New York

>> Amerikanerne tror, at isbjørne vandrer rundt på gaderne i Grønland, og at vi bor i igloer. Jeg fortalte dem, at vores levestandard er lig deres <<

14

JANTE-P INATSISAA KILLORMUT

Inuit qanoq isumaqarfiginerlugit oqarfigisakkit. Iisimatikkukkit ilinnut iluaallaataassaaq

Sig altid, hvad du synes om folk til dem. Du får det bedre, hvis de ved det

ANTI-JANTELOV

Jens Jacob efter et års AFS-ophold:

REJS UD OG OPLEV VERDEN

Jens Jacob Simonsen, som fyldte 18 til september, har været i New York, USA som udvekslingsstudent via AFS (American Field Service) fra 2003 til 2004. Han boede hos et ældre ægtepar, som var strenge og som truede med, at Jens Jacob skulle finde en anden værtsfamilie, hvis han ikke kunne forbedre sig i skolen. Dette og opholdet i USA modnede Jens Jacob på mange områder. Egentlig ville Jens Jacob på efterskole, men faderen fortalte ham, at han bare ville spille tiden, og derfor anbefalede han, at Jens Jacob skulle på AFS.

Da han ankom til USA, opholdt han sig på sit værelse hele tiden. Men snart fik han et tættere forhold til sin værtsfamilie og han begyndte at få venner. Jens Jacob fortæller:

- Det var ikke svært at få venner. Da jeg ankom, begyndte jeg at spille American football. På den måde begyndte jeg at få venner.

KNOKLEDE MED LEKTIERNE

- Skolen var meget hård. Jeg dumpede hele tiden i starten, men så henvendte jeg mig til min værtsfamilie. De sagde så, at jeg skulle arbejde hårdere for at nå op på samme niveau som de andre.

- De var meget strenge. De sagde, at jeg skulle flytte til en anden værtsfamilie, hvis jeg ikke blev bedre i skolen. Jeg knoklede så ekstra hårdt. Jeg knoklede med lektierne derhjemme, og det er en af de ting, som jeg lærte mest af. Hvis jeg dumpe-

de hele tiden, så var det kun mig, som kunne forbedre det.

- Jeg kunne mærke en udvikling hos mig selv som person. Jeg fandt ud af, at vi er meget forkælede her i Grønland i forhold til amerikanerne. Jeg så en film, før jeg tog af sted. Det var bare en film, som jeg ikke fik noget ud af. Jeg så filmen igen, da jeg vendte tilbage. Nu kunne jeg forstå den. Mit ophold i USA har gjort, at jeg har fået bedre kendskab til forskellige kulturer. Jeg har fået et mere nuanceret billede af tilværelsen.

MODIGERE OG MERE VOKSEN

- Da jeg skulle rejse tilbage til Grønland følte jeg, at jeg var blevet modigere, mere voksen og mere udviklet. Min selvtillid voksede meget, fordi jeg fandt ud af, at jeg kunne klare mig selv i et fremmed land.

- Jeg føler, at jeg altid kan bruge mit AFS-ophold i fremtiden. Især når jeg får mig et arbejde. Når jeg går i stå, kan jeg altid tænke: "Hvis jeg kan klare et år helt alene i et fremmed land, så kan jeg også klare det her".

- Jeg er meget glad for, at jeg kunne præsentere Grønland i et andet land. Jeg føler, at jeg er blevet fyldt med ideer, inspirationer og et bedre kendskab til livet. Jeg vil gerne sige til jer unge: Vælg AFS og ikke efterskole. I skal nok komme til Danmark, når I skal på uddannelse. Brug jeres tid til en anden oplevelse. Du kommer ikke til at fortryde, for du vil lære et andet sprog og en anden kultur, som vil give et bedre perspektiv i livet.

Meeqqanik atornerluisartut mianersorfikkitt!

Isumannaatsumik chat-ternissamut maleruagassat sisamat malikkitt

1. Chat-ertillutit atit, najukkat, oqarasuaatit normua imaluunniit atuarfippit atia taanngisaannakkitt.
2. Chat-eqatigisartakkat angajoqqaanniit akuerineqarsimangikkuit naapinngisaannaruk.
3. Siullermeertumik naapeqateqale-ruit inersimasumik ingerlaqateqarit.
4. Eqqaamajuk, nammineq naalagaa-gavit. Chat-ernersi nuannaringikkukku imaluunniit toqqissisimangikkuit qamiguk.

Pas på pædofile!

Følg de 4 færdselsregler for sikker chat

1. Fortæl aldrig dit navn, adresse, telefonnummer eller navnet på din skole til nogen, når du chatter.
2. Mød aldrig en ven fra chatten uden at få lov af dine forældre.
3. Tag altid en voksen med til det første møde.
4. Husk, at det er dig, der bestemmer. Luk ned, hvis du ikke kan lide chatten eller du føler dig utryg.

Paasissutissanik allanik uani pisinnaavutit
/Her kan du få mere information:

Nuuk Kommunea
Sulliniutinut pinaveersaartitsinermullu
immikkoortortaqaarfik SSPK
Projekt- og forebyggelsesafsnittet / SSPK
Tlf.: 347291 / 92 / 93
E-mail: nuukomssp@nuuk.gl

Nunatta Atuagaateqarfia / Det grønlandske
Landsbibliotek, tlf. 321156

Meeqqanut oqarasuaat / Børnetelefonen, tlf. 134

Internetsimi / på nettet:

www.katak.gl

www.sikkerchat.dk

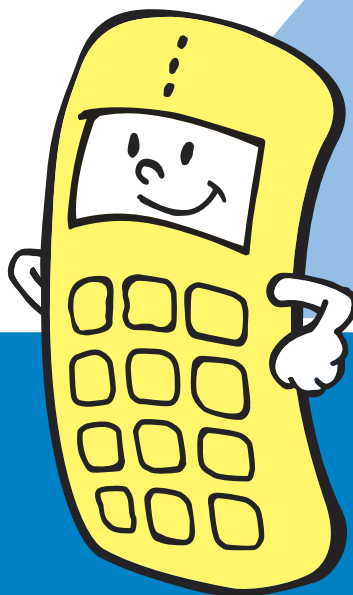
www.redbarnet.dk

www.crimprev.dk

www.safekids.com

134

Meeqqat Inuusuttullu
oqarasuaataat
Børne-Ungetelefonen

nal./kl.

19.00 - 21.00

ullut tamaasa
ukioq naallugu

hver dag
året rundt

akeqanngilaq
GRATIS
opringning

AIDS

485638

AIDS-IMIK PAASINIAAVIK PILLUGU PAASSISUTISSAT

- AIDS-imik paasiniaavik inersimasunit inooqatilinnit atorreqarneruvoq
- HIV-mik tunillatsissimasut ikittuinnaat sianertarput
- Paasiniaavik 1998-imi pilersinneqarpoq
- Atuartut atuarfimmi suliaminnut atatillugu aamma sianertarput
- Sianertut kinaanertik isertuussinnaavaat
- AIDS-imik paasiniaavimmi siunnersortit talilmaapput
- Paasiniaavik ukiumut 20-t missaannik sianerfigineqartarpoq
- Sianertartut tassaagajupput allalerisimasut illersuuteqaratillu atoqateqarsimasut tunillatsissimasoralutik erumasut
- AIDS-imik paasiniaavimmi siunnersortit Danmarkimi AIDS-liniemik suleqateqarput
- Ippernanit kiitinnermit tunillatsittoqarsinnaanersoq aamma apeqqutigineqartarpoq
- Angutit arnallu amerlaqatigiit sianertarput
- Siunnersortit ukiut allortarlugit pikkorissartarput
- Normoqarpoq 485638
- Sianertoqarsinnaavoq ataasinngornermi aamma sisamanngornermi nal. 19.00-imiit 22.00-imut

FAKTA OM AIDS-LINIEN

- AIDS-linien bruges mest af voksne, der lever i et fast forhold
- Meget få HIV-smittede bruger linien
- Linien blev oprettet i 1998
- Også skolebørn ringer for at hente oplysninger i forbindelse med deres skoleopgaver
- Man kan være anonym, når man ringer
- Der er fem rådgivere i AIDS-linien, som skiftes til at rådgive
- Linien får omkring 20 opkald om året
- Ofte er det ængstelige folk, der har været utro og som har dyrket usikker sex, der ringer ind
- Rådgiverne i AIDS-linien samarbejder med AIDS-linien i Danmark
- Spørgsmål om myggestik kan smitte bliver også stillet
- Der er lige mange mænd og kvinder, der bruger linien
- Rådgiverne kommer på kurser hvert andet år
- Har nummeret 485638
- Åbent mandag og torsdag mellem kl. 19.00-22.00

INUK 1 - 2005

INUK tullissaani upernaamut saqqummerpat **Aliasunneq nalaataqarnerlunnerlu** pillugu sammisaqassaagut. Isummannik saqqummiussaqaarusukkuut uunga allassinnaavutit: inuk@gh.gl

I næste nummer af INUK vil temaet være **Sorg & krise**. Har du lyst til at komme med din mening, kan du skrive til: inuk@gh.gl

134

Meeqqat Inuusuttullu
oqarasuaataat
Børne-Ungetelefonen

Ammasarpoq unnukkut
nal. 19.00 - 21.00
ullut tamaasa ukioq naallugu
Åbningstid kl. 19.00 - 21.00
hver dag året rundt

KISIMIINNGILATIT Nuuk

32 41 44

32 41 48

ulloq unnuarlu - hele døgnet

Sisimiut

86 57 55

suliffiup avataani
efter arbejdstid

INUUSUTTUT AKISUNNERAT KNR-Radio inuusuttorsiuutit

Ullut 14-ikkaarlugit aalla-
kaatitsisarpoq, takuuk:
www.inuusuttutakisunnerat.gl

TUSAANNGA Ilulissat

94 44 50

56 74 14

ulluinnarni ammasarpoq
nal. 16 - 8
weekendini tall.
nal. 16 - ataa. nal. 8
åbent hverdage 16 - 8
weekender åbent
fre. kl. 16 til man. kl. 8